



# TOSPROGSPOLITIK

## Juelsminde Skole

### - Dansk som andetsprog og skolens tosprogede elever

#### Indledning

I november 2014 blev nedsat et lille udvalg bestående af 2-sproglærere, Heidi K. Pedersen, Hedensted Kommunes tosprogskonsulent, Stine Bech Jensen, samt skoleleder Karsten Damgaard. Kommissoriet for udvalget var at udarbejde forslag til Juelsminde Skoles tosprogspolitik.

I løbet af skoleåret har udvalget – især Heidi og Stine – arbejdet på nedenstående handlingsplan og oplysninger vedr. tosprogede elever, som i nærværende form udgør Juelsminde Skoles tosprogspolitik på Juelsminde Skole.

#### Formål og fokuspunkter

I arbejdet med tosprogede elever i folkeskolen generelt er formålet at ruste eleverne til at opnå fuldt udbytte af undervisningen i skolens fag, således at eleverne kan gennemføre en ungdomsuddannelse på lige fod med andre unge.

Det tosprogede barn lærer dansk på baggrund af sine tidligere sproglige erfaringer og trækker på alt, hvad det ved og kan om sprog i forvejen. I undervisningen skal barnet således lære andetsproget, lære om andetsproget og lære igennem andetsproget. Det tager tid at tilegne sig flere sprog, og der stilles store krav til barnet. Definitionen på et tosproget barn er følgende:

*"Ved tosprogede børn forstås børn, der har et andet modersmål end dansk, og først ved kontakt med det omgivende samfund, eventuelt gennem skolens undervisning, lærer dansk."*

(Undervisningsministeriet).

Flere klasser på Juelsminde skole har tosprogede elever, og det er vigtigt, at alle lærere tager hensyn til dette i deres undervisning.

Ifølge Fælles Mål skal dansk som andetsprog indgå som en dimension i alle fag, hvilket således er et vilkår i planlægningen af undervisningen.

God dansk som andetsprogsundervisning kan gavne alle elever grundet den sproglige opmærksomhed som faget sætter fokus på.

Der kan sættes fokus på sproglig opmærksomhed på følgende måder:

- Forforståelse: Inden arbejdet med et tema/en opgave er det vigtigt, at

eleverne får et forhåndskendskab. Dette kan opbygges ved en samtale, lærerens fortælling, praksiserfaringer eller fællesoplevelser. Elevernes læring styrkes, hvis deres baggrundsviden aktiveres. Baggrundsviden kan fx aktiveres gennem brainstorming, mindmapping eller kolonnenotat.

- Når eleven mangler sprog gives han/hun mulighed for praktisk/musiske aktiviteter, der understøtter sproget.
  - Opgaveforståelse: Det er vigtigt at sikre sig, at eleven har forstået opgaven ved f.eks. at lade eleven gentage og forklare opgaven.
    - Vær konkret: Medbring nogle ting eller billeder, der relaterer til undervisningen, hvis det er muligt. Tag uden for skolen og oplev, så eleven kan hæfte ord på.
    - Vær visuel: brug billeder, fotos og multimedier der understøtter det talte sprog.
    - Vær sproglig bevidst: tilpas sprogbrugen elevens sproglige niveau.
- Opbyg klassens sprog. Arbejd med under- og overbegreber.
- Strukturen i undervisningen skal gøres tydelig for eleverne; skriv lektionens/dagens program på tavlen, lav arbejdssedler, som viser fremgangsmåde og indhold i opgaveløsningen. Brug gerne illustrationer.
  - Skab situationer, hvor det er nødvendigt at være sprogligt aktiv: Instruktionslege, rollespil, informationskløft-øvelser (den ene ved noget, som den anden søger viden om), interview, brainstorming, referat, resumé, fremlæggelse, respons på andres fremlæggelse, meddigtning f.eks. ud fra et billede, sammenligning af to tekster...
  - Brug af forskellige udtryksformer til opgaveløsning. Eksempelvis: billedlig, kropslig, musisk, skriftlig, mundtlig eller praktisk.
  - Vær særlig opmærksom på elevens ordforråd: Mange af de ord, vi som lærere kan komme til at tage for givet, at eleverne kender, kender vores (tosprogede) elever måske ikke. Hele den gruppe ord, kaldes før-faglige ord og udgør en platform, hvorfra fagordene skal indlæres. Det bliver derfor nødvendigt med et decideret ordforrådsarbejde i alle fag. Ordforrådsarbejdet kan bl.a. ske ved at udforme personlige ordlister, ved at arbejde med nye ord i flere forskellige og gentagne situationer og ved at benytte ordene i meningsfulde sammenhænge – fx tematisk arbejde.
  - Vær tolerant over for elevens sprog. I en periode vil den tosprogede elevs sprog ikke være alderssvarende. Indlæring af et nyt sprog tager tid. I sprogtilegnelsen benytter eleven sig af et såkaldt mellemsprog, som placerer sig midt mellem modersmålet og andetsproget
  - Opfordring til at eleven drager paralleller til sit eget sprog. Hvis modersmålet er udviklet, tjener det som en knagerække, hvorpå nye ord kan hænges/indlæres.

## Tolk

Ved samtaler kan det være nødvendigt at indkalde en tolk. Det er vigtigt, at både tolk og forældrene kender og er bevidste om tolkens rolle. Inden samtalen bør man udstikke tydelige retningslinjer for denne. Vær præcis omkring, at tolkens rolle **kun** er at oversætte, ikke at forklare eller fortolke.

Behovet for tolk kan både være lærernes og forældrenes. Den ene part kan ikke afvise brug af tolk, hvis den anden synes, der er behov.

Ved forældremøder kan det være svært for nogle forældre at få tilstrækkelig information uden brug af tolk.

Tolk bestilles p.t. via Kolding Tolkeservice tlf. 75 52 02 88 eller Odison tlf. 76 58 70 60.

## Procedure vedr. modtagelse af tosproget elev i klassen

I Hedensted Kommune er indsatsen omkring flygtninge, asylsøgere og familiesammenførte skolesøgende børn, som endnu ikke taler dansk, todelt;

**Kompetencegruppen for Integration** varetager opgaven om boligplacering, støtte i hjemmet og til forældrene (familiekonsulent), Stimulancen tager del i det pædagogiske arbejde omkring børnene ift. skole-boosting, kulturel og samfundsmæssig forståelse og fritidsliv. **Kompetencegruppen for Læring** varetager skolevisitering, sparring til lærere og ledere ift. undervisning og forældresamarbejde. En hverdag med et nyankommet tosproget barn i klassen fra kl. 8-14 alle dage kan være en kompleks opgave og et stort ansvar. Selvom du som lærer har det daglige ansvar, kan der være hjælp at hente hos familiekonsulenten, Stimulancen eller tosprogs-konsulenten. Disse kontaktes gennem din leder.

Ved modtagelse af ny tosproget elev er det vigtigt for klasselæreren straks at gennemgå papirerne som fulgte med eleven. Skolens dsa.-lærer informeres om eleven, og der lægges i fællesskab en plan for støtteundervisningen.

Sprogstøtten kan indeholde:

-Udvidelse af ordforråd, begrebsdannelse herunder overbegreber, færfaglige og kulturspecifikke ord og begreber.

-Forforståelse og efterbehandling af undervisning i klassen.

-Småkurser i specifikke områder f.eks. stileskrivning, forforståelse eller forståelse af et matematisk problem i tekststykker, grammatikkursus og indsigt i danske normer og værdier.

Dsa.-læreren kan være kontaktperson til forældrene, ligesom vedkommende kan deltage i forældresamtaler.

- ❖ Forbered klassen på at modtage den nye elev Tjek elevmappen.
- ❖ Diskuter med klassen hvad de kan gøre for at hjælpe eleven, både i timerne og i pauserne.
- ❖ Lav en tutor-ordning, evt. på skift, så hele klassen får medansvar for, at den nye elev føler sig velkommen.
- ❖ Sørg for, at eleven får en placering i klassen, hvor han eller hun kan få øjenkontakt med læreren og kan se, hvad der foregår. Sæt evt. eleven sammen med en kammerat med samme modersmål
- ❖ Skab situationer hvor eleven er nødt til at være sprogligt aktiv.
- ❖ Arbejd med elevens forforståelse i forbindelse med nye emner.

- ❖ Vær opmærksom på, om eleven forstår kollektive beskeder. Selvom eleven svarer bekræftende på, at han eller hun har forstået en instruktion, kan det i starten være en god idé at følge op på forståelsen ved at lade eleven gengive opgaven eller forklaringen med sine egne ord.
- ❖ Tilpas hjemmeopgaverne i mængde og niveau og vær opmærksom på, om eleven har forstået dem.

## Hensyn i skolens hverdag.

På Juelsminde Skole findes der ingen særregler for tosprogede elever, der kan dog tages visse hensyn.

### Hjemkundskab.

I perioder hvor elever af religiøse grunde faster, kan maden, der tilberedes, gives med eleverne hjem til senere fortæring. En anden mulighed er at nedfryse den tilberedte mad. Planlæg undervisningens indhold efter eleverne. Se evt. "Interkulturel Kogebog – en appetitvækker til arbejdet med mad og integration i undervisningen" ([www.kompetencecenter.silkeborgkommune.dk](http://www.kompetencecenter.silkeborgkommune.dk)) for ideer.

### Idræt og svømning.

For nogle religiøse grupper er det problematisk at bade sammen med andre, som eksempelvis efter svømme- eller idrætsundervisningen. I idræt kan læreren give lov til, at en elev går i bad nogle minutter før resten af gruppen, eller eleven kan låne lærerens omklædningsrum til badning. I svømmehallen tilbydes brusere med forhæng.

### Kristendom.

Der er tilfælde hvor elever eller forældre ønsker fritagelse for undervisning i kristendom. Læreren må over for eleven og forældrene forklare fagets vigtighed for forståelse af det danske samfund og den danske kultur. Dernæst skal elevens forældre møde op på skolelederens kontor til en samtale. Det må da gøres klart, at forældrene ved et fravalg påtager sig ansvaret for barnets undervisning i faget kristendom. Der skal foreligge en skriftlig begrundelse fra forældrene for fravalget. Ofte kan lærerens uddybning af fagets indhold føre til, at et fravalg undgås.

### Fritagelse.

Der foreligger ingen hjemmel for fritagelse i eksempelvis idræt eller hjemkundskab i forbindelse med faste.

Hvis en elev af forældrene ønskes fri fra skole i forbindelse med en religiøs højtid, sker dette som sædvanligt med besked til kontaktlæreren, og denne giver fri. Drejer det sig om mere en én dags fritagelse, er det skolens ledelse, der skal give tilladelse.

### Anden undervisning og arrangementer.

Det præciseres, at de tosprogede elever naturligvis deltager i skolens aktiviteter: forældresamtaler, motionsdag, lejrskole/udveksling, juleklippedag, kirkebesøg og udførelse af arrangementer. Oplever man som kontaktlærer, at de tosprogede elever ikke møder op, bør man tage kontakt til hjemmet.

Fødselsdage.

Det er almindeligt, at en fødselar deler noget ud til klassekammeraterne i skoletiden. Gør forældrene i klassen opmærksom på evt. spisehensyn, der bør tages i forhold til eleverne.

Traditioner omkring fejring af fødselsdage kan variere meget fra familie til familie, fra kultur til kultur. Tag emnet fødselsdage op på et forældremøde tidligt i skolegangen. Der kan på den måde undgås misforståelser omkring invitationer, transport til og fra, det at give gaver o.s.v.

## **Hjemmebesøg**

Nogle tosprogede elevers forældre har ikke den samme grundviden om folkeskolen, som danske forældre har. De kender måske kun skolens verden fra deres hjemland, hvor der ikke har været tale om, at hjemmet og skolen skal samarbejde.

Derfor er det ekstra vigtigt, at forældrene informeres om deres betydning for barnets skolegang. Undersøgelser viser, at hjemmebesøg har stor positiv betydning for samarbejdet med tosprogede forældre. På et hjemmebesøg kan der tales om følgende:

- fortælle forældrene hvad man forventes at gøre som forældre til et barn i folkeskolen.
- Deltagelse i sociale arrangementer.
- Fødselsdage.
- Besøg hos klassekammerater.
- Hvad undervises der i og hvordan foregår undervisningen.
- Betydningen af opbakning fra hjemmet.
- Skolens forventninger til børnenes opførsel i skolen.

Se evt. filmen "Fra Hamids mor" der uddyber betydningen af forældresamarbejdet og hjemmebesøget.

***PUV***

***Maj 2015***

***Karsten Damgaard***

***Vedtaget i skolebestyrelsen***

***Juni 2015***

# Handleplan for dansk som andetsprog og skolens tosprogede elever

(skoleåret 2016/17)

Som nyetableret DSA-team, har vi, med udgangspunkt ovenstående tosprogs politik på Juelsminde Skole, udarbejdet en handleplan for, hvorledes DSA-undervisningen skal implementeres.

I nedenstående skriv orienterer vi om, hvad vi kan tilbyde, samt hvordan rammerne for sprogstøtten vil komme til at se ud.

## **Skolens DSA-team består af:**

(LS) Lea Singh-Bøge: 0-9 klasse

(AJ) Anni Tornmark Kjær Jensen: 0-9 klasse

## **Skolens DSA-fagteam består af:**

Lea Singh-Bøge: 0-9 klasse

Anni Tornmark Kjær Jensen: 0-9 klasse

(LL) Line Bente Jensen: 10. klasse (sproghold/ungehold)

## **Samarbejdet mellem DSA-vejlederen og lærere:**

Har man en tosproget elev i sin klasse, som har behov for sprogstøtte, bedes man rette skriftlig henvendelse til ovenstående DSA-team (LS, AJ). Indsatsen rettes i første omgang mod de tosprogede elever, der (nu og her) har det største behov for sprogstøtte. Efterfølgende vil vi i DSA-teamet vende tilbage med henblik på et opstartsmøde, hvor forventningsafstemning, rammer og tiltag drøftes. Ud fra opstartsmødets indhold udarbejder vi i DSA-teamet en SMTTE-model, som belyser indsatsområderne, der senere hen præsenteres og revideres i samarbejde med de pågældende lærere. Som afslutning på sprogstøtteindsatsen afholdes et evalueringsmøde.

Hver 3. måned vil vi i DSA-teamet udsende et kort nyhedsbrev med informationer om vores arbejde og relevant læsning som inspiration til undervisningen.

## **DSA-undervisningen i praksis:**

DSA-undervisningen vil veksle mellem sprogstøtte i den almene undervisning samt i mindre sproghold. Sammensætningen af eleverne til sprogholdene vil tage afsæt i deres dansksproglige kompetencer.

Som udgangspunkt vil vi i DSA-teamet forsøge at planlægge undervisningen der, hvor det giver mest mening for den enkelte elev. Det vil sige, at fokus er på elevens individuelle behov, uden at dette går udover den faglige undervisning.

## **Skolens DSA-team tilbyder:**

DSA-undervisningen bygger på et funktionelt/interaktionelt sprogsyn, hvor sproget anses som et middel for kommunikationen.

Med udgangspunkt i et kommunikativt sprogsyn som tilgang for vores undervisning er vi især opmærksomme på, at betydningsdannelse opstår i en kontekst, og at det samtidig skal være udgangspunktet for betragtningen af sprogets former.

Et kommunikativt sprogsyn indebærer ligeledes, at betragtningen af tosprogede elevers sproglige ytringer, intersprog/mellemsprog (det sprog, eleven efterhånden opbygger under sprogtilegnelsen), vurderes ud fra et ressourcesyn. Dette betyder således, at et sprog, der afviger fra sprognormen, godt kan indeholde kommunikative kvaliteter samt fungere i en kommunikativ sammenhæng.

Fokuset for vores DSA-undervisning ligger derfor ikke på sproget som system, men derimod på den enkelte elevs intersprog.

## **Med afsæt i ovenstående sprogsyn tilbyder DSA-teamet følgende:**

Sprogscreenings samt sprogvurderinger for at vurdere den tosprogede elevs sproglige udvikling. Det kan være for at afdække sproglige problemer, eller for at få et detaljeret overblik over elevens dansksproglige kompetencer. Derved kan en målrettet sprogpædagogisk indsats sættes i værk samt evalueres.

Intersprogsanalyser som skal sikre, at vi får indblik i, hvad der lige nu karakteriserer elevens intersprog (mellemsprog), og på baggrund af de intersprogsanalyser laves individuelle læreplaner, som skal sikre, at undervisningen er tilpasset den enkelte elevs behov og forudsætninger.

Arbejde med sproglig bevidsthed igennem:

1. Støtte til opgaveforståelser
2. Fokus på begrebsforklaring
3. Udvidelse af ordforråd
4. Læseforståelsesstrategier
5. Forforståelse og efterbehandling af undervisning i klassen

6. Arbejde med det interkulturelle
7. Etablering af små "sproghold" i samarbejde med pågældende lærere
8. Kollegial vejledning i forhold til materialer, aktiviteter og strukturer i undervisningen, der styrker den tosprogedes dansksproglige kompetencer

*DSA-teamet anbefaler 'Mentorordning' for nye tosprogede elever:*

Kontaktlæreren finder to elever fra den almene klasse, som hjælper den tosprogede elev "ind i" klassens sociale liv, samt ved skolestart henter og følges med eleven til og fra fagklasser og sprogsstøttelokale mv.

Har I spørgsmål eller andet, I ønsker at drøfte med os, er I mere end velkomne til at tage kontakt til os.

***DSA-teamet, Juelsminde Skole  
efterår 2016***